

HOOFDSTUK 2 EEN NIEUWE CULTUS (*Bacchae* 1-63)

3. DE PROLOOG (1-63)

a. Dionysus maakt zich bekend (1-12)

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

- 1 Ἦκω Διὸς παῖς τήνδε Θηβαίαν χθόνα
Διόνυσος, ὃν τίκτει ποθ' ἠ Κάδμου κόρη
Σεμέλη λοχευθεῖσ' ἀστραπηφόρῳ πυρί·
μορφὴν δ' ἀμείψας ἐκ θεοῦ βροτησίαν
- 5 πάρειμι Δίρκης νάμαθ' Ἴσμηνοῦ θ' ὕδωρ.
Ὅρῳ δὲ μητρὸς μνήμα τῆς κεραυνίας
τόδ' ἐγγὺς οἴκων καὶ δόμων ἐρείπια
τυφόμενα Δίου πυρὸς ἔτι ζῶσαν φλόγα,
ἀθάνατον Ἦρας μητέρ' εἰς ἐμὴν ὕβριν.
- 10 Αἰνῶ δὲ Κάδμον, ἄβατον ὃς πέδον τόδε
τίθησι, θυγατρὸς σηκόν· ἀμπέλου δέ νιν
πέριξ ἐγὼ ἰκάλυσα βοτρυώδει χλόη.

b. Dionysus beschrijft zijn tocht νόός hij in Thebe aankwam (13-22)

Λιπὼν δὲ Λυδῶν τοὺς πολυχρύσους γύας

Φρυγῶν τε, Περσῶν ἡλιοβλήτους πλάκας

15 Βάκτριά τε τείχη τήν τε δύσχιμον χθόνα

Μήδων ἐπελθὼν Ἀραβίαν τ' εὐδαίμονα

Ἀσίαν τε πᾶσαν, ἧ παρ' ἄλμυράν ἄλλα

κεῖται μιγᾶσιν Ἑλλησι βαρβάροις θ' ὁμοῦ

πλήρεις ἔχουσα καλλιπυργώτους πόλεις,

20 ἐς τήνδε πρώτην ἦλθον Ἑλλήνων πόλιν,

τὰ κεῖ χορεύσας καὶ καταστήσας ἐμὰς

τελετάς, ἵν' εἶην ἐμφανὴς δαίμων βροτοῖς.

c. Dionysus geeft de reden aan van zijn komst naar Thebe (23-38)

Πρώτας δὲ Θήβας τάσδε γῆς Ἑλληνίδος

ἀνωλόλυξα, νεβρίδ' ἐξάψας χροὸς

25 θύρσον τε δοὺς ἐς χεῖρα, κίσσινον βέλος·

ἐπεὶ μ' ἀδελφαὶ μητρός, ἃς ἤκιστ' ἐχρῆν,

Διόνυσον οὐκ ἔφασκον ἐκφῶναι Διός,

Σεμέλην δὲ νυμφευθεῖσαν ἐκ θνητοῦ τινος

ἐς Ζῆν' ἀναφέρειν τὴν ἀμαρτίαν λέχους,

30 Κάδμου σοφίσμαθ', ὧν νιν οὔνεκα κτανεῖν

Ζῆν' ἐξεκαυχῶνθ', ὅτι γάμους ἐψεύσατο.

Τοιγάρ νιν αὐτὰς ἐκ δόμων ὤστρησ' ἐγὼ

μανίαις, ὄρος δ' οἰκοῦσι παράκοποι φρενῶν,

σκευὴν τ' ἔχειν ἠνάγκασ' ὀργίων ἐμῶν.

35 Καὶ πᾶν τὸ θῆλυ σπέρμα Καδμείων, ὅσαι

γυναῖκες ἦσαν, ἐξέμηνα δωμάτων·

ὁμοῦ δὲ Κάδμου παισὶν ἀναμειγμέναι

χλωραῖς ὑπ' ἐλάταις ἀνορόφους ἦνται πέτρας.

d. Dionysus wil laten zien dat hij een god is (39-54)

Δεῖ γὰρ πόλιν τήνδ' ἐκμαθεῖν, κεῖ μὴ θέλει,
40 ἀτέλεστον οὔσαν τῶν ἐμῶν βακχευμάτων,
Σεμέλης τε μητρὸς ἀπολογήσασθαί μ' ὕπερ
φανέντα θνητοῖς δαίμον' ὄν τίκτει Δίί.
Κάδμος μὲν οὖν γέρας τε καὶ τυραννίδα
Πενθεῖ δίδωσι θυγατρὸς ἐκπεφυκότι,
45 ὃς θεομαχεῖ τὰ κατ' ἐμὲ καὶ σπονδῶν ἄπο
ὠθεῖ μ' ἐν εὐχαίς τ' οὐδαμοῦ μνείαν ἔχει.
ἼΩν οὐνεκ' αὐτῷ θεὸς γεγὼς ἐνδείξομαι
πᾶσιν τε Θηβαίοισιν. Ἐς δ' ἄλλην χθόνα,
τάνθένδε θέμενος εὖ, μεταστήσω πόδα,
50 δεικνὺς ἐμαυτόν· ἦν δὲ Θηβαίων πόλις
ὀργῇ σὺν ὅπλοις ἐξ ὄρους βάκχας ἄγειν
ζητῆ, ξυνάψω μαινάσι στρατηλατῶν.
ἼΩν οὐνεκ' εἶδος θνητὸν ἀλλάξας ἔχω
μορφὴν τ' ἐμὴν μετέβαλον εἰς ἀνδρὸς φύσιν.

e. Dionysus spreekt zijn volgelingen toe (55-63)

55 Ἄλλ', ὦ λιποῦσαι Τιῶλον, ἔρυμα Λυδίας,
θίασος ἐμός, γυναῖκες, ἅς ἐκ βαρβάρων
ἐκόμισα παρέδρους καὶ ξυνεμπόρους ἐμοί,
αἴρεσθε τὰπιχώρι' ἐν Φρυγῶν πόλει
τύπανα, Ῥέας τε μητρὸς ἐμά θ' εὐρήματα,
60 βασιλεία τ' ἀμφὶ δώματ' ἐλθοῦσαι τάδε
κτυπεῖτε Πενθέως, ὡς ὄρα Κάδμου πόλις.
Ἐγὼ δὲ βάκχαις, ἐς Κιθαιρῶνος πτυχὰς
ἐλθὼν ἴν' εἰσί, συμμετασχίσω χορῶν.

HOOFDSTUK 4 OVERGAVE OF VERZET (Bacchae 64-433)

2. HET EERSTE EPEISODION (170-369)

a. Tiresias komt Cadmus halen (170-183)

ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ

170 Τίς ἐν πύλαισι; Κάδμον ἐκκάλει δόμων,
Ἄγῆνορος παῖδ', ὃς πόλιν Σιδωνίαν
λιπὸν ἐπύργωσ' ἄστῳ Θηβαίων τόδε.
Ἴτω τις, εἰσάγγελλε Τειρεσίας ὅτι
ζητεῖ νιν· οἶδε δ' αὐτὸς ὦν ἦκω πέρι
175 ἅ τε ξυνεθέμην πρέσβυς ὦν γεραιτέρω,
θύρσους ἀνάπτειν καὶ νεβρῶν δορὰς ἔχειν
στεφανοῦν τε κρᾶτα κισσίνοις βλαστήμασιν.

ΚΑΔΜΟΣ

Ἦ φίλταθ', ὡς σὴν γῆρυν ἠσθόμην κλυὼν
σοφὴν σοφοῦ παρ' ἀνδρός, ἐν δόμοισιν ὦν.
180 Ἦκω δ' ἔτοιμος τήνδ' ἔχων σκευὴν θεοῦ·
δεῖ γάρ νιν ὄντα παῖδα θυγατρὸς ἐξ ἐμῆς

[Διόνυσον ὃς πέφηγεν ἀνθρώποις θεὸς]

ὅσον καθ' ἡμᾶς δυνατὸν αὔξεσθαι μέγαν.

b. Tiresias en Cadmus overleggen hoe ze naar de Cithaeron zullen gaan (184-198)

Κα. Ποῖ δεῖ χορεύειν, ποῖ καθιστάναι πόδα

185 καὶ κρᾶτα σείσαι πολίον; Ἐξηγοῦ σύ μοι
γέρον γέροντι, Τειρεσία· σὺ γὰρ σοφός.

Ἵως οὐ κάμοιμ' ἄν οὔτε νύκτ' οὔθ' ἡμέραν

θύρσῳ κροτῶν γῆν· ἐπιλελήσμεθ' ἠδέως

γέροντες ὄντες.

Τε. Ταῦτ' ἐμοὶ πάσχεις ἄρα·

190 καγὼ γὰρ ἠβῶ κάπιχειρήσω χοροῖς.

Κα. Οὔκουν ὄχοισιν εἰς ὄρος περάσομεν;

Τε. Ἄλλ' οὐχ ὁμοίως ἄν ὁ θεὸς τιμὴν ἔχοι.

Κα. Γέρον γέροντα παιδαγωγήσω σ' ἐγώ;

Τε. Ὁ θεὸς ἀμοχθεὶ κείσε νῶν ἠγήσεται.

195 Κα. Μόνοι δὲ πόλεως Βακχίῳ χορεύσομεν;

Τε. Μόνοι γὰρ εὖ φρονουῦμεν, οἱ δ' ἄλλοι κακῶς.

Κα. Μακρὸν τὸ μέλλειν· ἀλλ' ἐμῆς ἔχου χερὸς.

Τε. Ἴδού, ξύναπτε καὶ ξυνωρίζου χέρα.

d. Pentheus heeft maenaden gevangen genomen (215-232)

ΠΕΝΘΕΥΣ

215 Ἴκδημος ὦν μὲν τῆσδ' ἐτύγχανον χθονός,
κλύω δὲ νεοχμὰ τήνδ' ἀνὰ πόλιν κακά,
γυναῖκας ἡμῖν δώματ' ἐκλελοιπένας
πλασταῖσι βακχεΐαισιν, ἐν δὲ δασκίοις
ᾄρεσι θαάζειν, τὸν νεωστὶ δαίμονα

220 Διόνυσον, ὅστις ἔστι, τιμώσας χοροῖς,
πλήρεις δὲ θιάσοις ἐν μέσοισιν ἰσάναι
κρατῆρας, ἄλλην δ' ἄλλοσ' εἰς ἐρημίαν
πτώσσουσας εὐναῖς ἀρσένων ὑπηρετεῖν,
πρόφασιν μὲν ὡς δὴ μαινάδας θυοσκόους,

225 τὴν δ' Ἀφροδίτην πρόσθ' ἄγειν τοῦ Βακχίου.
Ὅσας μὲν οὖν εἵληφα, δεσμίους χέρας
σφάζουσι πανδήμοισι πρόσπολοι στέγαις·

ὄσαι δ' ἄπεισιν, ἐξ ὄρους θηράσομαι,

[Ἴνώ τ' Ἀγαυὴν θ', ἢ μ' ἔτικτ' Ἐχίονι,

230 Ἴακταίωνός τε μητέρ', Αὐτονόην λέγω,]

καί σφας σιδηραῖς ἀρμόσας ἐν ἄρκυσιν

παύσω κακούργου τῆσδε βακχείας τάχα.

e. Een eigenaardige vreemdeling (233-247)

Πε. Λέγουσι δ' ὡς τις εἰσελήλυθε ξένος,

γῆς ἐπωδὸς Λυδίας ἀπὸ χθονός,

235 ξανθοῖσι βοστρύχοισιν εὖοσμος κόμην,

οἰνωπός, ὅσσοις χάριτας Ἀφροδίτης ἔχων,

ὅς ἡμέρας τε κεϋφρόνας συγγίγνεται

τελετὰς προτείνων εὐίους νεάνισιν.

Εἰ δ' αὐτὸν εἴσω τῆσδε λήψομαι χθονός,

240 παύσω κτυποῦντα θύρσον ἀνασειόντά τε

κόμας, τράχηλον σώματος χωρὶς τεμών.

Ἐκεῖνος εἶναί φησι Διόνυσον θεόν,

ἐκεῖνος ἐν μηρῷ ποτ' ἐρράφθαι Διός·

ὄς ἐκπυροῦται λαμπάσιν κεραυνίαις
245 σὺν μητρὶ, Δίους ὅτι γάμους ἐψεύσατο.
Ταῦτ' οὐχὶ δεινὰ κάγχόνης ἔστ' ἄξια,
ὑβρῆς ὑβρίζειν, ὅστις ἔστιν ὁ ξένος;

f. Pentheus maakt Tiresias verwijten (248-265)

Πε. Ἄτὰρ τόδ' ἄλλο θαῦμα· τὸν τερασκόπον
ἐν ποικίλαισι νεβρίσι Τειρεσίαν ὀρώ
250 πατέρα τε μητρὸς τῆς ἐμῆς, πολὺν γέλων,
νάρθηκι βακχεύοντ'· ἀναίνομαι, πάτερ,
τὸ γῆρας ὑμῶν εἰσορῶν νοῦν οὐκ ἔχον.
Οὐκ ἀποτινάξεις κισσόν; Οὐκ ἐλευθέραν
θύρσου μεθήσεις χεῖρ', ἐμῆς μητρὸς πάτερ;
255 Σὺ ταῦτ' ἔπεισας, Τειρεσία· τόνδ' αὖ θέλεις
τὸν δαίμον' ἀνθρώποισιν ἐσφέρων νέον
σκοπεῖν περωτὰ κάμπύρων μισθοὺς φέρειν.
Εἰ μὴ σε γῆρας πολὺν ἐξερρύετο,
καθῆσ' ἂν ἐν βάκχαισι δέσμιος μέσαις,

260 τελετὰς πονηρὰς εἰσάγων· γυναιξὶ γὰρ
 ὅπου βότρυος ἐν δαιτὶ γίγνεται γάνος,
 οὐχ ὑγιὲς οὐδὲν ἔτι λέγω τῶν ὀργίων.

Χο. Τῆς δυσσεβείας. ὦ ξέν', οὐκ αἰδῆ θεοῦς
 Κάδμον τε τὸν σπείραντα γηγενῆ στάχυν,

265 Ἐχίονος δ' ὧν παῖς καταισχυνεῖς γένος;

h. Pentheus wordt voor de eerste maal gewaarschuwd (330-342)

330 Κα. ὦ παῖ, καλῶς σοι Τειρεσίας παρήνεσεν.
Οἶκει μεθ' ἡμῶν, μὴ θύραζε τῶν νόμων·
νῦν γὰρ πέτη τε καὶ φρονῶν οὐδὲν φρονεῖς.
Κεῖ μὴ γὰρ ἔστιν ὁ θεὸς οὗτος, ὡς σὺ φῆς,
παρὰ σοὶ λεγέσθω· καὶ καταψεύδου καλῶς

335 ὡς ἔστι Σεμέλης, ἵνα δοκῆ θεὸν τεκεῖν,
ἡμῖν τε τιμὴ παντὶ τῷ γένει προσῆ.
Ὅρῳς τὸν Ἀκταίωνος ἄθλιον μόρον,
ὄν ὠμόσιτοι σκύλακες ἄς ἐθρέψατο
διεσπάσαντο, κρείσσον' ἐν κυναγίαις

340 Ἄρτεμιδος εἶναι κομπάσαντ' ἐν ὀργάσιν.
Ὅ μὴ πάθης σύ· δευρό σου στέψω κάρα
κισσῶ· μεθ' ἡμῶν τῷ θεῷ τιμὴν δίδου.

i. Pentheus is woedend op Tiresias en de vreemdeling (343-357)

Πε. Οὐ μὴ προσοίσεις χεῖρα, βακχεύσεις δ' ἰών,

μηδ' ἐξομόρξη μωρίαν τὴν σὴν ἐμοί;

345 Τῆς σῆς <δ'> ἀνοίας τόνδε τὸν διδάσκαλον

δίκην μέτειμι. Στειχέτω τις ὡς τάχος,

ἐλθὼν δὲ θάκους τοῦδ' ἴν' οἰωνοσκοπεῖ

μοχλοῖς τριαίνου κἀνάτρεψον ἔμπαλιν,

ἄνω κάτω τὰ πάντα συγχέας ὁμοῦ,

350 καὶ στέμματ' ἀνέμοις καὶ θυέλλαισιν μέθες·

μάλιστα γὰρ νιν δῆξομαι δράσας τάδε.

Οἱ δ' ἀνὰ πόλιν στείχοντες ἐξιχνεύσατε

τὸν θηλύμορφον ξένον, ὃς ἐσφέρει νόσον

καινὴν γυναιξὶ καὶ λέχη λυμαίνεται.

355 Κᾶνπερ λάβητε, δέσμιον πορεύσατε

δεῦρ' αὐτόν, ὡς ἂν λευσίμου δίκης τυχῶν

θάνη, πικρὰν βάκχευσιν ἐν Θήβαις ἰδῶν.

j. 'Pentheus is een dwaas die zijn verstand heeft verloren' (358-369)

Τε. ὦ σχέτλι', ὡς οὐκ οἶσθα ποῦ ποτ' εἶ λόγων·

μέμνησας ἤδη, καὶ πρὶν ἐξεστῶς φρενῶν.

360 Στείχουμεν ἡμεῖς, Κάδμε, κάξαιτώμεθα

ὑπέρ τε τούτου καίπερ ὄντος ἀγρίου

ὑπέρ τε πόλεως τὸν θεὸν μηδὲν νέον

δρᾶν. Ἄλλ' ἔπου μοι κισσίνου βάκτρον μέτα,

πειρῶ δ' ἀνορθοῦν σῶμ' ἐμόν, κἀγὼ τὸ σόν.

365 Γέροντε δ' αἰσχρὸν δύο πεσεῖν· ἴτω δ' ὅμως·

τῷ Βακχίῳ γὰρ τῷ Διὸς δουλευτέον.

Πενθεὺς δ' ὅπως μὴ πένθος εἰσοίσει δόμοις

τοῖς σοῖσι, Κάδμε· μαντικῇ μὲν οὐ λέγω,

τοῖς πράγμασιν δέ· μῶρα γὰρ μῶρος λέγει.

HOOFDSTUK 5 DE EERSTE CONFRONTATIE (*Bacchae* 434-575)

1. HET TWEEDE EPEISODION (434-518)

b. Pentheus begint zijn gevangene te ondervragen (461-476)

461 Δι. Οὐκ ὄκνος οὐδεὶς, ῥάδιον δ' εἰπεῖν τόδε.

Τὸν ἀνθεμώδη Τιμῶλον οἴσθ' ἀποκλύων.

Πε. Οἶδ', ὃς τὸ Σάρδεων ἄστρ' ἀπεριβάλλει κύκλῳ.

Δι. Ἐντεῦθεν εἰμι, Λυδία δέ μοι πατρίς.

465 Πε. Πόθεν δὲ τελετὰς τάσδ' ἄγεις εἰς Ἑλλάδα;

Δι. Διόνυσος αὐτὸς μ' εἰσέβησ', ὁ τοῦ Διός.

Πε. Ζεὺς δ' ἔστ' ἐκεῖ τις, ὃς νέους τίκτει θεοῦς;

Δι. Οὐκ, ἀλλ' ὁ Σεμέλην ἐνθάδε ζεύξας γάμοις.

Πε. Πότερα δὲ νύκτωρ σ' ἢ κατ' ὄμμ' ἠνάγκασεν;

470 Δι. Ὅρων ὄρωντα, καὶ δίδωσιν ὄργια.

Πε. Τὰ δ' ὄργια ἔστι τίς ἰδέαν ἔχοντά σοι;

Δι. Ἄρρητ' ἀβακχεύτοισιν εἰδέναι βροτῶν.

Πε. Ἔχει δ' ὄνησιν τοῖσι θύουσιν τίνα;

Δι. Οὐ θέμις ἀκοῦσαί σ', ἔστι δ' ἄξι' εἰδέναι.

475 Πε. Εὐ τοῦτ' ἐκιβδήλευσας, ἴν' ἀκοῦσαι θέλω.

Δι. Ἀσέβειαν ἀσκοῦντ' ὄργι' ἐχθαίρει θεοῦ.

c. Dionysus maakt Pentheus nieuwsgierig (477-488)

Πε. Ὁ θεός, ὁρᾶν γὰρ φῆς σαφῶς, ποῖός τις ἦν;

Δι. Ὅποιος ἤθελ'· οὐκ ἐγὼ ἴτασσον τόδε.

Πε. Τοῦτ' αὖ παρωχέτευσας, εὖ γ' οὐδὲν λέγων.

480 Δι. Δόξει τις ἀμαθεῖ σοφὰ λέγων οὐκ εὖ φρονεῖν.

Πε. Ἦλθες δὲ πρῶτα δεῦρ' ἄγων τὸν δαίμονα;

Δι. Πᾶς ἀναχορεύει βαρβάρων τάδ' ὄργια.

Πε. Φρονοῦσι γὰρ κάκιον Ἑλλήνων πολὺ.

Δι. Τάδ' εὖ γε μᾶλλον· οἱ νόμοι δὲ διάφοροι.

485 Πε. Τὰ δ' ἱερὰ νύκτωρ ἢ μεθ' ἡμέραν τελεῖς;

Δι. Νύκτωρ τὰ πολλὰ· σεμνότητ' ἔχει σκότος.

Πε. Τοῦτ' ἐς γυναικας δόλιόν ἐστι καὶ σαθρόν.

Δι. Κάν ἡμέρα τό γ' αἰσχρὸν ἐξεύροι τις ἄν.

d. Pentheus wil Dionysus in de boeien slaan (489-508)

Πε. Δίκην σε δοῦναι δεῖ σοφισμάτων κακῶν.

490 Δι. Σὲ δ' ἀμαθίας γε κάσεβοῦντ' ἐς τὸν θεόν.

Πε. Ὡς θρασὺς ὁ βάκχος κούκ ἀγύμναστος λόγων.

Δι. Εἴφ' ὅτι παθεῖν δεῖ· τί με τὸ δεινὸν ἐργάση;

Πε. Πρῶτον μὲν ἀβρὸν βόστρυχον τεμῶ σέθεν.

Δι. Ἴερὸς ὁ πλόκαμος· τῷ θεῷ δ' αὐτὸν τρέφω.

495 Πε. Ἔπειτα θύρσον τόνδε παράδος ἐκ χεροῖν.

Δι. Αὐτός μ' ἀφαιροῦ· τόνδε Διονύσῳ φορῶ.

Πε. Εἰρκταῖσί τ' ἔνδον σῶμα σὸν φυλάξομεν.

Δι. Λύσει μ' ὁ δαίμων αὐτός, ὅταν ἐγὼ θέλω.

Πε. Ὅταν γε καλέσης αὐτὸν ἐν βάκχαις σταθείς.

500 Δι. Καὶ νῦν ἄ πάσχω πλησίον παρῶν ὄρᾱ.

Πε. Καὶ ποῦ ἔστιν; Οὐ γὰρ φανερὸς ὄμμασίν γ' ἐμοῖς.

Δι. Παρ' ἐμοί· σὺ δ' ἀσεβῆς αὐτὸς ὦν οὐκ εἰσορᾶς.

Πε. Λάζυσθε· καταφρονεῖ με καὶ Θήβας ὅδε.

Δι. Αὐδῶ με μὴ δεῖν, σωφρονῶν οὐ σάφροσιν.

505 Πε. Ἐγὼ δὲ δεῖν γε, κυριώτερος σέθεν.

Δι. Οὐκ οἶσθ' † ὅτι ζῆς † οὐδ' ὁ δρᾶς, οὐδ' ὅστις εἶ.

Πε. Πενθεύς, Ἀγαυῆς παῖς, πατρός δ' Ἐχίονος.

Δι. Ἐνδυστυχῆσαι τοῦνομ' ἐπιτήδειος εἶ.

e. Pentheus doet de god onrecht aan (509-518)

Πε. Χώρει· καθείρξατ' αὐτὸν ἰππικαῖς πέλας

510 φάτναισιν, ὡς ἄν σκότιον εἴσορᾶ κνέφας.

Ἐκεῖ χόρευε· τάσδε δ' ἄς ἄγων πάρει

κακῶν συνεργούς ἢ διεμπολήσομεν

ἢ χεῖρα δούπου τοῦδε καὶ βύρσης κτύπου

παύσας, ἐφ' ἰστοῖς δμωίδας κεκτήσομαι.

515 Δι. Στείχοιμ' ἄν· ὅτι γὰρ μὴ χρεῶν, οὔτοι χρεῶν

παθεῖν. Ἀτάρ τοι τῶνδ' ἄποιν' ὑβρισμάτων

μέτεισι Διόνυσός σ', ὄν οὐκ εἶναι λέγεις·

ἡμᾶς γὰρ ἀδικῶν κείνον ἐς δεσμοὺς ἄγεις.

HOOFDSTUK 6 DE MACHT VAN DIONYSUS (*Bacchae* 576-774)

1. HET DERDE EPEISODION (576-861)

b. Een bode dient zich aan (660-676)

ΑΓΓΕΛΟΣ

660 Πενθεῦ κρατύνων τήσδε Θηβαίας χθονός,

ἤκω Κιθαιρῶν' ἐκλιπών, ἴν' οὔποτε

λευκῆς χιόνος ἀνεῖσαν εὐαγεῖς βολαί.

Πε. Ἦκεις δὲ ποίαν προστιθεῖς σπουδὴν λόγου;

Αγ. Βάκχας ποτνιαδάς εἰσιδών, αἶ τήσδε γῆς

665 οἷστροισι λευκὸν κῶλον ἐξηκόντισαν,

ἤκω φράσαι σοι καὶ πόλει χρήζων, ἄναξ,

ὡς δεινὰ δρῶσι θαυμάτων τε κρείσσονα.

Θέλω δ' ἀκοῦσαι, πότερά σοι παρρησία

φράσω τὰ κεῖθεν ἢ λόγον στειλώμεθα·

670 τὸ γὰρ τάχος σου τῶν φρενῶν δέδοικ', ἄναξ,

καὶ τοῦξύθυμον καὶ τὸ βασιλικὸν λίαν.

Πε. Λέγ', ὡς ἀθῶος ἐξ ἐμοῦ πάντως ἔση·

[τοῖς γὰρ δίκαιοις οὐχὶ θυμοῦσθαι χρεῶν.]

Ὅσῳ δ' ἂν εἴπῃς δεινότερα βακχῶν πέρι,

675 τοσῶδε μᾶλλον τὸν ὑποθέντα τὰς τέχνας

γυναιξὶ τόνδε τῇ δίκη προσθήσομεν.

c. De rust van de bacchanten (677-688)

Αγ. Ἄγελαῖα μὲν βοσκήματ' ἄρτι πρὸς λέπας

μόσχων ὑπεξήκριζον, ἠνίχ' ἥλιος

ἀκτῖνας ἐξίησι θερμαίνων χθόνα.

680 Ὅρῳ δὲ θιάσους τρεῖς γυναικείων χορῶν,

ᾧν ἦρχ' ἐνὸς μὲν Αὐτονόη, τοῦ δευτέρου

μήτηρ Ἀγαυὴ σή, τρίτου δ' Ἴνῳ χοροῦ.

Ἡῦδον δὲ πᾶσαι σώμασιν παρειμέναι,

αἱ μὲν πρὸς ἐλάτης νῶτ' ἐρείσασαι φόβην,

685 αἱ δ' ἐν δρυὸς φύλλοισι πρὸς πέδῳ κάρα

εἰκῆ βαλοῦσαι σωφρόνως, οὐχ ὡς σὺ φῆς

ᾠνωμένας κρατῆρι καὶ λωτοῦ ψόφῳ

θηρᾶν καθ' ὕλην Κύπριν ἠρημωμένας.

d. De bacchanten werden wakker (689-703)

Ἡ σὴ δὲ μήτηρ ὠλόλυξεν ἐν μέσαις
690 σταθεῖσα βάκχαις, ἐξ ὕπνου κινεῖν δέμας,
μυκήμαθ' ὡς ἤκουσε κεροφόρων βοῶν.
Αἰ δ' ἀποβαλοῦσαι θαλερὸν ὀμμάτων ὕπνον
ἀνῆξαν ὀρθαί, θαῦμ' ἰδεῖν εὐκοσμίας,
νέαι παλαιαὶ παρθένοι τ' ἔτ' ἄζυγες.
695 Καὶ πρῶτα μὲν καθεῖσαν εἰς ὦμους κόμας
νεβρίδας τ' ἀνεστείλανθ' ὅσαισιν ἀμμάτων
σύνδεσμι' ἐλέλυτο, καὶ καταστίκτους δορὰς
ὄφеси κατεζώσαντο λιχμῶσιν γένυν.
Αἰ δ' ἀγκάλαισι δορκάδ' ἢ σκύμνους λύκων
700 ἀγρίους ἔχουσαι λευκὸν ἐδίδοσαν γάλα,
ὅσαις νεοτόκοις μαστὸς ἦν σπαργῶν ἔτι
βρέφη λιπούσαις· ἐπὶ δ' ἔθεντο κισσίνους
στεφάνους δρυὸς τε μίλακός τ' ἀνθροφόρου.

e. Er gebeurden wonderlijke dingen (704-713)

Θύρσον δέ τις λαβοῦσ' ἔπαισεν ἐς πέτραν,
705 ὄθεν δροσώδης ὕδατος ἐκπηδᾷ νοτίς·
ἄλλη δὲ νάρθηκ' ἐς πέδον καθήκε γῆς,
καὶ τῆδε κρήνην ἐξανῆκ' οἴνου θεός·
ὄσαις δὲ λευκοῦ πάματος πόθος παρήν,
ἄκροισι δακτύλοισι διαμῶσαι χθόνα
710 γάλακτος ἔσμοὺς εἶχον· ἐκ δὲ κισσίνων
θύρσων γλυκεῖαι μέλιτος ἔσταζον ῥοαί.
᾿Ωστ', εἰ παρήσθα, τὸν θεὸν τὸν νῦν ψέγεις
εὐχαῖσιν ἂν μετῆλθες εἰσιδὼν τάδε.

HOOFDSTUK 8 PENTHEUS KOMT IN DE MACHT VAN DE GOD (Bacchae 775-911)

1. HET DERDE EPEISODION 2 (775-861)

a. Brute taal van Pentheus (775-791)

775 Χο. Ταρβῶ μὲν εἰπεῖν τοὺς λόγους ἐλευθέρους

πρὸς τὸν τύραννον, ἀλλ' ὅμως εἰρήσεται·

Διόνυσος ἦσσω οὐδενὸς θεῶν ἔφθ.

Πε. Ἦδη τόδ' ἐγγὺς ὥστε πῦρ ὑφάπτεται

ὑβρισμα βακχῶν, ψόγος ἐς Ἑλληνας μέγας.

780 Ἄλλ' οὐκ ὀκνεῖν δεῖ· στείχ' ἐπ' Ἥλέκτρας ἰῶν

πύλας· κέλευε πάντας ἀσπιδηφόρους

ἵππων τ' ἀπαντῶν ταχυπόδων ἐπεμβάτας

πέλτας θ' ὅσοι πάλλουσι καὶ τόξων χερὶ

ψάλλουσι νευράς, ὡς ἐπιστρατεύσομεν

785 βάκχαισιν· οὐ γὰρ ἀλλ' ὑπερβάλλει τάδε,

εἰ πρὸς γυναικῶν πεισόμεσθ' ἃ πάσχομεν.

Δι. Πείθη μὲν οὐδέν, τῶν ἐμῶν λόγων κλύων,

Πενθεῦ· κακῶς δὲ πρὸς σέθεν πάσχων ὅμως

οὐ φημι χρῆναί σ' ὄπλ' ἐπαίρεσθαι θεῶ,
790 ἀλλ' ἡσυχάζειν· Βρόμιος οὐκ ἀνέξεται
κινουῖντα βάκχας <σ'> εὐίων ὀρών ἄπο.

b. Een onmogelijke vreemdeling (792-809)

Πε. Οὐ μὴ φρενώσεις μ', ἀλλὰ δέσμιος φυγῶν
σώση τόδ'; Ἦ σοι πάλιν ἀναστρέψω δίκην.

Δι. Θύοιμ' ἂν αὐτῷ μᾶλλον ἢ θυμούμενος
795 πρὸς κέντρα λακτίζοιμι θνητὸς ὦν θεῶ.

Πε. Θύσω, φόνον γε θῆλυν, ὥσπερ ἄξιαί,
πολὺν ταραξας ἐν Κιθαιρώνος πτυχαῖς.

Δι. Φεύξεσθε πάντες· καὶ τόδ' αἰσχρὸν ἀσπίδας
θύρσοισι βάκχας ἐκτρέπειν χαλκηλάτους.

800 Πε. Ἀπόρω γε τῷδε συμπεπλέγεθα ξένω,
ὃς οὔτε πάσχων οὔτε δρῶν σιγήσεται.

Δι. ὦ τᾶν, ἔτ' ἔστιν εὖ καταστήσαι τάδε.

Πε. Τί δρῶντα; Δουλεύοντα δουλείαις ἐμαῖς;

Δι. Ἐγὼ γυναικας δεῦρ' ὄπλων ἄξω δίχα.

- 805 Πε. Οἴμοι· τόδ' ἤδη δόλιον ἐς ἐμὲ μηχανᾶ.
Δι. Ποῖόν τι, σῶσαί σ' εἰ θέλω τέχναις ἐμαῖς;
Πε. Ξυνέθεσθε κοινῇ τάδ', ἵνα βακχεύητ' ἀεὶ.
Δι. Καὶ μὴν ξυνεθέμην τοῦτό γ', ἴσθι, τῷ θεῷ.
Πε. Ἐκφέρετέ μοι δεῦρ' ὄπλα, σὺ δὲ παῦσαι λέγων.

c. Pentheus komt in de ban van de god (810-825)

- 810 Δι. Ἄ·
βούλη σφ' ἐν ὄρεσι συγκαθημένας ἰδεῖν;
Πε. Μάλιστα, μυρίον γε δοὺς χρυσοῦ σταθμόν.
Δι. Τί δ' εἰς ἔρωτα τοῦδε πέπτωκας μέγαν;
Πε. Λυπρῶς νιν εἰσίδοιμ' ἂν ἐξωνωμένας.
815 Δι. Ὅμως δ' ἴδοις ἂν ἠδέως ἅ σοι πικρά;
Πε. Σάφ' ἴσθι, σιγῇ γ' ὑπ' ἐλάταις καθήμενος.
Δι. Ἄλλ' ἐξιχνεύσουσίν σε, κὰν ἔλθῃς λάθρα.
Πε. Ἄλλ' ἐμφανῶς· καλῶς γὰρ ἐξεῖπας τάδε.
Δι. Ἄγωμεν οὖν σε κάπιχειρήσεις ὁδῶ;
820 Πε. Ἄγ' ὡς τάχιστα· τοῦ χρόνου δέ σοι φθονῶ.

Δι. Στεῖλαι νυν ἀμφὶ χρωτὶ βυσσίνους πέπλους.

Πε. Τί δὴ τόδ'; Ἐς γυναῖκας ἐξ ἀνδρὸς τελῶ;

Δι. Μὴ σε κτάνωσιν, ἦν ἀνὴρ ὀφθῆς ἐκεῖ.

Πε. Εὐ γ' εἶπας αὖ τόδ' ὥς τις εἶ πάλαι σοφός.

825 Δι. Διόνυσος ἡμᾶς ἐξεμούσωσεν τάδε.

d. Pentheus wil weten wat hij moet doen (826-846)

Πε. Πῶς οὖν γένοιτ' ἂν ἃ σύ με νουθετεῖς καλῶς;

Δι. Ἐγὼ στελῶ σε δωμάτων ἔσω μολῶν.

Πε. Τίνα στολήν; Ἦ θῆλυν; Ἄλλ' αἰδῶς μ' ἔχει.

Δι. Οὐκέτι θεατῆς μαινάδων πρόθυμος εἶ;

830 Πε. Στολήν δὲ τίνα φῆς ἀμφὶ χρωτ' ἐμὸν βαλεῖν;

Δι. Κόμην μὲν ἐπὶ σῶ κρατὶ ταναὸν ἐκτενῶ.

Πε. Τὸ δεύτερον δὲ σχῆμα τοῦ κόσμου τί μοι;

Δι. Πέπλοι ποδήρεις· ἐπὶ κάρᾳ δ' ἔσται μίτρα.

Πε. Ἦ καὶ τι πρὸς τοῖσδ' ἄλλο προσθήσεις ἐμοί;

835 Δι. Θύρσον γε χειρὶ καὶ νεβροῦ στικτὸν δέρος.

Πε. Οὐκ ἂν δυναίμην θῆλυν ἐνδύναι στολήν.

Δι. Ἄλλ' αἶμα θήσεις συμβαλὼν βάκχαις μάχην.

Πε. Ὅρθῶς· μολεῖν χρὴ πρῶτον ἐς κατασκοπὴν.

Δι. Σοφώτερον γούν ἢ κακοῖς θηρᾶν κακά.

840 Πε. Καὶ πῶς δι' ἄστεως εἶμι Καδμείους λαθῶν;

Δι. Ὅδους ἐρήμους ἴμεν· ἐγὼ δ' ἠγήσομαι.

Πε. Πᾶν κρεῖσσον ὥστε μὴ ἴγγελαν βάκχας ἐμοί.

Δι. Ἐλθόντ' ἐς οἴκους < - υ - x - υ - .

843b Πε. x - υ - x > ἂν δοκῆ βουλευέσομαι.

Δι. Ἐξεστι· πάντη τό γ' ἐμὸν εὐτρεπὲς πάρα.

845 Πε. Στείχοιμ' ἄν· ἢ γὰρ ὄπλ' ἔχων πορεύσομαι

ἢ τοῖσι σοῖσι πείσομαι βουλευέμασιν.

e. Dionysus vertelt de afloop (847-861)

848 Δι. Γυναῖκες, ἀνὴρ ἐς βόλον καθίσταται,
847 ἤξει δὲ βάκχας, οὐ̄ θανὼν δώσει δίκην.
Διόνυσε, νῦν σὸν ἔργον· οὐ γὰρ εἶ πρόσω
850 τεισώμεθ' αὐτόν. Πρῶτα δ' ἔκστησον φρενῶν,
ἐνεὶς ἐλαφρὰν λύσσαν· ὡς φρονῶν μὲν εὐ̄
οὐ μὴ θελήσῃ θῆλυν ἐνδύναϊ στολήν,
ἔξω δ' ἐλαύνων τοῦ φρονεῖν ἐνδύσεται.
Χρήζω δέ νιν γέλωτα Θηβαίοις ὀφλεῖν
855 γυναικόμορφον ἀγόμενον δι' ἄστεως
ἐκ τῶν ἀπειλῶν τῶν πρίν, αἴσι δεινὸς ἦν.
Ἄλλ' εἶμι κόσμον ὄνπερ εἰς Ἄϊδου λαβῶν
ἄπεισι μητρὸς ἐκ χεροῖν κατασφαγεῖς,
Πενθεῖ προσάψων· γνῶσεται δὲ τὸν Διὸς
860 Διόνυσον, ὡς πέφυκεν ἐν μέρει θεός
δεινότατος, ἀνθρώποισι δ' ἠπιώτατος.

HOOFDSTUK 10 EEN GRUWELIJK RITUEEL

1. HET VIJFDE EPEISODION (1024-1152)

b. Aankomst op de Cithaeron (1043-1057)

Αγ. Ἐπεὶ θεράπνας τῆσδε Θηβαίας χθονὸς

λιπόντες ἐξέβημεν Ἄσωποῦ ῥοάς,

1045 λέπας Κιθαιρώνειον εἰσεβάλλομεν

Πενθεύς τε κάγώ (δεσπότη γὰρ εἰπόμην)

ξένος θ' ὃς ἡμῖν πομπὸς ἦν θεωρίας.

Πρῶτον μὲν οὖν ποιηρὸν ἴζομεν νάπος,

τά τ' ἐκ ποδῶν σιγηλὰ καὶ γλώσσης ἄπο

1050 σφζοντες, ὡς ὀρώμεν οὐχ ὀρώμενοι.

Ἦν δ' ἄγκος ἀμφίκρημον, ὕδασι διάβροχον,

πεύκαισι συσκιάζον, ἔνθα μαινάδες

καθῆντ' ἔχουσαι χεῖρας ἐν τερπνοῖς πόνοις.

Αἱ μὲν γὰρ αὐτῶν θύρσον ἐκλελοιπότα

1055 κισσῶ κομήτην αὐθις ἐξανέστεφον,

αἱ δ' ἐκλιποῦσαι ποικίλ' ὡς πῶλοι ζυγά,

βακχεῖον ἀντέκλαζον ἀλλήλαις μέλος.

c. Dionysus trekt een boom naar de grond (1058-1069)

Πενθεὺς δ' ὁ τλήμων θήλυν οὐχ ὀρών ὄχλον

ἔλεξε τοιάδ'· ὦ ξέν', οὐ μὲν ἔσταμεν,

1060 οὐκ ἐξικνουῖμαι μαινάδων ὄσσοις νόσων·

ὄχθων δ' ἔπ', ἀμβὰς ἐς ἐλάτην ὑψαύχενα,

ἴδοιμ' ἂν ὀρθῶς μαινάδων αἰσχρουργίαν.

Τοῦντεῦθεν ἤδη τοῦ ξένου θαυμάσθ' ὀρῶ·

λαβὼν γὰρ ἐλάτης οὐράνιον ἄκρον κλάδον

1065 κατήγεν, ἦγεν, ἦγεν ἐς μέλαν πέδον·

κυκλοῦτο δ' ὥστε τόξον ἢ κυρτὸς τροχὸς

τόρνω γραφόμενος περιφορὰν ἐλικοδρόμον·

ὥς κλῶν' ὄρειον ὁ ξένος χεροῖν ἄγων

ἔκαμπτεν ἐς γῆν, ἔργματ' οὐχὶ θνητὰ δρών.

d. Dionysus plaatst Pentheus in de boom (1070-1085)

- 1070 Πενθέα δ' ἰδρύσας ἐλατίνων ὄζων ἔπι,
ὀρθὸν μεθίει διὰ χερῶν βλάστημ' ἄνω
ἀτρέμα, φυλάσσω μὴ ἀναχαιτίσειέ νιν,
ὀρθὴ δ' ἐς ὀρθὸν αἰθέρ' ἐστηρίζετο,
ἔχουσα νώτοις δεσπότην ἐφήμενον.
- 1075 Ὦφθη δὲ μᾶλλον ἢ κατεΐδε μαινάδας·
ὅσον γὰρ οὐπω δῆλος ἦν θάσσω ἄνω,
καὶ τὸν ξένον μὲν οὐκέτ' εἰσορᾶν παρῆν,
ἐκ δ' αἰθέρος φωνή τις, ὡς μὲν εἰκάσαι
Διόνυσος, ἀνεβόησεν· ὦ νεάνιδες,
1080 ἄγω τὸν ὑμᾶς κάμει τάμα τ' ὄργια
γέλων τιθέμενον· ἀλλὰ τιμωρεῖσθέ νιν.
Καὶ ταῦθ' ἄμ' ἠγόρευε καὶ πρὸς οὐρανὸν
καὶ γαῖαν ἐστήριζε φῶς σεμνοῦ πυρός.
Σίγησε δ' αἰθήρ, σίγα δ' ὕλιμος νάπη
1085 φύλλ' εἶχε, θηρῶν δ' οὐκ ἂν ἤκουσας βοήν.

e. De maenaden zien Pentheus (1086-1102)

Αἰ δ' ὡσὶν ἠχὴν οὐ σαφῶς δεδεγμένοι

ἔστησαν ὀρθαὶ καὶ διήνεγκαν κόρας.

Ὅ δ' αὐθις ἐπεκέλευσεν ὡς δ' ἐγνώρισαν

σαφῆ κελευσμὸν Βακχίου Κάδμου κόραι,

1090 ἦξαν πελείας ὠκύτη' οὐχ ἥσσονες

[ποδῶν ἔχουσαι συντόνοις δρομήμασι

μήτηρ Ἀγαυὴ σύγγοι θ' ὁμόσποροι]

πᾶσαι τε βάκχαι, διὰ δὲ χειμάρρου νάπης

ἀγμῶν τ' ἐπήδων θεοῦ πνοαῖσιν ἐμμανεῖς.

1095 Ὡς δ' εἶδον ἐλάτη δεσπότην ἐφήμενον,

πρῶτον μὲν αὐτοῦ χερμάδας κραταιβόλους

ἔρριπτον, ἀντίπυργον ἐπιβάσαι πέτραν,

ὄζοισί τ' ἐλατίνοισιν ἠκοντίζετο,

ἄλλαι δὲ θύρσους ἴεσαν δι' αἰθέρος

1100 Πενθέως, στόχον δύστηνον, ἀλλ' οὐκ ἦνυτον.

Κρεῖσσον γὰρ ὕψος τῆς προθυμίας ἔχων

καθῆσθ' ὁ τλήμων, ἀπορία λελημμένος.

f. Pentheus valt uit de boom en wordt door zijn moeder aangevallen (1103-1121)

Τέλος δὲ δρυῖνοις συντριαινοῦσαι κλάδοις

ρίζας ἀνεσπάρασσον ἀσιδήροις μοχλοῖς.

1105 Ἐπεὶ δὲ μόχθων τέρματ' οὐκ ἐξήνυτον,

ἔλεξ' Ἀγαυή· Φέρε, περιστᾶσαι κύκλω

πτόρθου λάβεσθε, μαινάδες, τὸν ἀμβάτην

θῆρ' ὡς ἔλωμεν, μηδ' ἀπαγγείλη θεοῦ

χοροὺς κρυφαίους. Αἱ δὲ μυρίαν χέρα

1110 προσέθεσαν ἐλάτη κάξανέσπασαν χθονός.

Ἵψοῦ δὲ θάσσων ὑπόθεν χαμαιριφῆς

πίπτει πρὸς οὐδας μυρίοις οἰμώγμασιν

Πενθεύς· κακοῦ γὰρ ἐγγύς ὦν ἐμάνθανεν.

Πρώτη δὲ μήτηρ ἦρξεν ἱερέα φόνου

1115 καὶ προσπίτνει νιν· ὁ δὲ μίτραν κόμης ἄπο

ἔρριψεν, ὡς νιν γνωρίσασα μὴ κτάνοι

τλήμων Ἀγαυή, καὶ λέγει, παρηίδος

ψαύων· Ἐγὼ τοι, μήτηρ, εἰμί, παῖς σέθεν

Πενθεύς, ὃν ἔτεκες ἐν δόμοις Ἐχίονος·

1120 οἴκτιρε δ' ὦ μήτέρ με, μηδὲ ταῖς ἐμαῖς
ἀμαρτίαισι παῖδα σὸν κατακτάνης.

g. Pentheus wordt gedood (1122-1136)

Ἥ δ' ἀφρόν ἐξιείσα καὶ διαστρόφους
κόρας ἐλίσσουσ', οὐ φρονούσ' ἄ χρῆ φρονεῖν,
ἐκ Βακχίου κατείχετ', οὐδ' ἔπειθέ νιν.

1125 Λαβοῦσα δ' ὠλέναισ' ἀριστερὰν χέρα,
πλευροῖσιν ἀντιβᾶσα τοῦ δυσδαίμονος
ἀπεσπάραξεν ὦμον, οὐχ ὑπὸ σθένους,
ἀλλ' ὁ θεὸς εὐμάρειαν ἐπεδίδου χεροῖν.

Ἴνῳ δὲ τὰπὶ θάτερ' ἐξηργάζετο,

1130 ῥηγνῦσα σάρκας, Αὐτονόη τ' ὄχλος τε πᾶς
ἐπεῖχε βακχῶν· ἦν δὲ πᾶσ' ὁμοῦ βοή,
ὁ μὲν στενάζων ὅσον ἐτύγχαν' ἐμπνέων,
αἱ δ' ὠλόλυζον. Ἔφερε δ' ἡ μὲν ὠλένην,
ἡ δ' ἴχνος αὐταῖς ἀρβύλαις, γυμνοῦντο δὲ

1135 πλευραὶ σπαραγμοῖς, πᾶσα δ' ἡματομένη
χειρας διεσφαίριζε σάρκα Πενθέως.

h. Agaue verlaat de Cithaeron (1137-1152)

Κεῖται δὲ χωρὶς σῶμα, τὸ μὲν ὑπὸ στύφλοις
πέτραις, τὸ δ' ὕλης ἐν βαθυξύλω φόβη,
οὐ ράδιον ζήτημα· κρᾶτα δ' ἄθλιον,
1140 ὅπερ λαβοῦσα τυγχάνει μήτηρ χεροῖν,
πήξασ' ἐπ' ἄκρον θύρσον ὡς ὄρεστέρου
φέρει λέοντος διὰ Κιθαιρῶνος μέσου,
λιποῦσ' ἀδελφᾶς ἐν χοροῖσι μαινάδων.
Χωρεῖ δὲ θήρα δυσπότημῳ γαυρουμένη
1145 τειχέων ἔσω τῶνδ', ἀνακαλοῦσα Βάκχιον
τὸν ξυγκύναγον, τὸν ξυνεργάτην ἄγρας,
τὸν καλλίνικον, ᾧ δάκρυα νικηφορεῖ.
Ἐγὼ μὲν οὖν <τῆδ'> ἐκποδῶν τῇ ξυμφορᾷ
ἄπειμ', Ἄγαυὴν πρὶν μολεῖν πρὸς δώματα.
1150 Τὸ σωφρονεῖν δὲ καὶ σέβειν τὰ τῶν θεῶν
κάλλιστον· οἶμαι δ' αὐτὸ καὶ σοφώτατον
θνητοῖσιν εἶναι κτήμα τοῖσι χρωμένοις.

HOOFDSTUK 11 HERKENNING, VERDRIET EN STRAF

DE EXODOS (1165-1392)

b. Agaue is trots op haar buit (1200-1215)

1200 Χο. Δειξόν νυν, ὦ τάλαινα, σὴν νικηφόρον

ἀστοῖσιν ἄγραν, ἣν φέρουσ' ἐλήλυθας.

Αγ. ᾠ καλλίπυργον ἄστυ Θηβαίας χθονὸς

ναίοντες, ἔλθεθ' ὡς ἴδητε τήνδ' ἄγραν,

Κάδμου θυγατέρες θηρὸς ἦν ἠγρεύσαμεν,

1205 οὐκ ἀγκυλωτοῖς Θεσσαλῶν στοχάσμασιν,

οὐ δικτύοισιν, ἀλλὰ λευκοπήχεσιν

χειρῶν ἀκμαῖσι. Κᾶτ' ἀκοντίζειν χρεῶν

καὶ λογχοποιῶν ὄργανα κτᾶσθαι μάτην;

Ἥμεῖς δέ γ' αὐτῇ χειρὶ τόνδε θ' εἵλομεν,

1210 χωρὶς τε θηρὸς ἄρθρα διεφορήσαμεν.

Ποῦ μοι πατὴρ ὁ πρέσβυς; Ἐλθέτω πέλας.

Πενθεύς τ' ἐμὸς παῖς ποῦ ἔστιν; Αἰρέσθω λαβῶν

πηκτῶν πρὸς οἶκους κλιμάκων προσαμβάσεις,

1230 τὴν δ' εἶπέ τις μοι δεῦρο βακχείῳ ποδὶ
στείχειν Ἀγαυήν, οὐδ' ἄκραντ' ἠκούσαμεν·
λεύσσω γὰρ αὐτήν, ὄψιν οὐκ εὐδαίμονα.

d. Cadmus moet ook trots zijn op haar jachtbuit (1233-1250)

Αγ. Πάτερ, μέγιστον κομπάσαι πάρεστί σοι,
πάντων ἀρίστασ θυγατέρας σπεῖραι μακρῶ
1235 θνητῶν· ἀπάσας εἶπον, ἐξόχως δ' ἐμέ,
ἢ τὰς παρ' ἰστοῖς ἐκλιποῦσα κερκίδας
ἐς μείζον' ἦκω, θήρας ἀγρεύειν χεροῖν.
Φέρω δ' ἐν ὠλέναισιν, ὡς ὄρας, τάδε
λαβοῦσα τὰριστεῖα, σοῖσι πρὸς δόμοις
1240 ὡς ἀγκρεμασθῆ· σὺ δέ, πάτερ, δέξαι χεροῖν,
γαυρούμενος δὲ τοῖς ἐμοῖς ἀγρεύμασιν
κάλει φίλους ἐς δαῖτα· μακάριος γὰρ εἶ,
μακάριος, ἡμῶν τοιάδ' ἐξειργασμένων.
Κα. [᾿Ω πένθος οὐ μετρητὸν οὐδ' οἶόν τ' ἰδεῖν,
1245 φόνον ταλαίναις χερσὶν ἐξειργασμένων.]

Καλὸν τὸ θῦμα καταβαλοῦσα δαίμοσιν
ἐπὶ δαῖτα Θήβας τάσδε κάμῃ παρακαλεῖς.
Οἴμοι κακῶν μὲν πρῶτα σῶν, ἔπειτ' ἐμῶν·
ὡς ὁ θεὸς ἡμᾶς ἐνδίκως μὲν, ἀλλ' ἄγαν,
1250 Βρόμιος ἄναξ ἀπώλεσ' οἰκειὸς γεγώς.

e. Waar is Pentheus? (1251-1262)

Αγ. Ὡς δύσκολον τὸ γήρας ἀνθρώποις ἔφυ

ἐν τ' ὄμμασι σκυθρωπόν. Εἶθε παῖς ἐμὸς

εὐθηρὸς εἶη, μητρὸς εἰκασθεὶς τρόποις,

† ὅτ' ἐν † νεανίαισι Θηβαίοις ἅμα

1255 θηρῶν ὀριγνῶτ'· ἀλλὰ θεομαχεῖν μόνον

οἰός τ' ἐκεῖνος. Νουθετητέος, πάτερ,

σοῦστίν. Τίς αὐτὸν δεῦρ' ἂν ὄψιν εἰς ἐμήν

καλέσειεν, ὡς ἴδη με τὴν εὐδαίμονα;

Κα. Φεῦ φεῦ· φρονήσασαι μὲν οἶ' ἐδράσατε

1260 ἀλγήσεται ἄλγος δεινόν· εἰ δὲ διὰ τέλους

ἐν τῷδ' ἀεὶ μενεῖτ' ἐν ᾧ καθέστατε,

οὐκ εὐτυχοῦσαι δόξετ' οὐχὶ δυστυχεῖν.

f. Agaue komt bij zinnen (1263-1279)

Αγ. Τί δ' οὐ καλῶς τῶνδ' ἢ τί λυπηρῶς ἔχει;

Κα. Πρῶτον μὲν ἐς τόνδ' αἰθέρ' ὄμμα σὸν μέθεις.

1265 Αγ. Ἴδού· τί μοι τόνδ' ἐξυπεῖπας εἰσορᾶν;

Κα. Ἐθ' αὐτὸς ἢ σοι μεταβολὰς ἔχειν δοκεῖ;

Αγ. Λαμπρότερος ἢ πρὶν καὶ διειπετέστερος.

Κα. Τὸ δὲ πτοηθὲν τόδ' ἔτι σῆ ψυχῇ πάρα;

Αγ. Οὐκ οἶδα τοῦπος τοῦτο· γίγνομαι δέ πως

1270 ἔννους, μετασταθεῖσα τῶν πάρος φρενῶν.

Κα. Κλύοις ἂν οὖν τι κάποκρίναι' ἂν σαφῶς;

Αγ. Ὡς ἐκλέλησμαί γ' ἂ πάρος εἶπομεν, πάτερ.

Κα. Ἐς ποῖον ἦλθες οἶκον ὑμεναίων μέτα;

Αγ. Σπαρτῶ μ' ἔδωκας, ὡς λέγουσ', Ἐχίονι.

1275 Κα. Τίς οὖν ἐν οἴκοις παῖς ἐγένετο σῶ πόσει;

Αγ. Πενθεύς, ἐμῆ τε καὶ πατρὸς κοινωνία.

Κα. Τίνος πρόσωπον δῆτ' ἐν ἀγκάλαις ἔχεις;

Αγ. Λέοντος, ὡς γ' ἔφασκον αἱ θηρώμεναι.

Κα. Σκέψαι νυν ὀρθῶς· βραχὺς ὁ μόχθος εἰσιδεῖν.

g. Dionysus heeft ons te gronde gericht (1280-1300)

1280 Αγ. Ἦα, τί λεύσσω; Τί φέρομαι τόδ' ἐν χεροῖν;

Κα. Ἦθησον αὐτὸ καὶ σαφέστερον μάθε.

Αγ. Ὅρῳ μέγιστον ἄλγος ἢ τάλαιν' ἐγώ.

Κα. Μῶν σοι λέοντι φαίνεται προσεικέναι;

Αγ. Οὐκ, ἀλλὰ Πενθέως ἢ τάλαιν' ἔχω κᾶρα.

1285 Κα. Ωἰμωγμένον γε πρόσθεν ἢ σὲ γνωρίσαι.

Αγ. Τίς ἔκτανέν νιν; Πῶς ἐμᾶς ἦλθ' ἐς χέρας;

Κα. Δύστην' ἀλήθει', ὡς ἐν οὐ καιρῷ πάρει.

Αγ. Λέγ', ὡς τὸ μέλλον καρδία πήδημ' ἔχει.

Κα. Σὺ νιν κατέκτας καὶ κασίγνηται σέθεν.

1290 Αγ. Ποῦ δ' ὄλετ'; Ἦ κατ' οἶκον, ἢ ποίοις τόποις;

Κα. Οὐπερ πρὶν Ἀκταίωνα διέλαχον κύνες.

Αγ. Τί δ' ἐς Κιθαιρῶν' ἦλθε δυσδαίμων ὄδε;

Κα. Ἐκερτόμει θεὸν σᾶς τε βακχείας μολῶν.

Αγ. Ἠμεῖς δ' ἐκεῖσε τίνι τρόπῳ κατήραμεν;

1295 Κα. Ἐμάνητε, πᾶσά τ' ἐξεβακχεύθη πόλις.

Αγ. Διόνυσος ἡμᾶς ὤλεσ', ἄρτι μανθάνω.

Κα. Ὑβριν <γ> ὑβρισθεῖς· θεὸν γὰρ οὐχ ἡγεῖσθέ νιν.

Αγ. Τὸ φίλτατον δὲ σῶμα ποῦ παιδός, πάτερ;

Κα. Ἐγὼ μόλις νιν ἐξερευνήσας φέρω.

1300 Αγ. Ἡ πᾶν ἐν ἄρθροις συγκεκλημένον καλῶς;